

Platforma Saveta Evrope za unapređenje zaštite novinarstva i bezbednosti novinara

Tematski prikaz¹
Ažurirano: juni 2018.**PRAVO NA PRISTUP INFORMACIJAMA,
KLJUČNI PREDUSLOV ZA SLOBODU
IZRAŽAVANJA**

Član 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima ne dodeljuje opšte pravo pristupa informacijama. On državama članicama ne nameće automatski pozitivne obaveze da prikupljaju i šire informacije. Međutim, u novijoj sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava je naglašeno da je Konvencija živi instrument koji treba da se tumači u svetlu današnjih uslova, što ga je ovlastilo da usvoji šire tumačenje pojma: “sloboda primanja informacija” koji obuhvata priznavanje prava na pristup informacijama. Odstupajući od svoje prethodne sudske prakse, Sud je jasno zauzeo stav da je sada pravo na pristup informacijama koje poseduju državna tela potpalo pod okvir člana 10. Konvencije.

Prema tome, takvo pravo i obaveza bi mogli da nastanu, prvo, kada je otkrivanje informacija bilo nametnuto nekom sudskom odlukom koja je dobila pravnu snagu i, drugo, u okolnostima kada je pristup informacijama bitan za nečije uživanje slobode primanja i davanja informacija i kada bi njeno uskraćivanje ometalo to pravo.

Da bi bilo koristi od zaštite iz člana 10, te informacije, podaci ili dokumenta kojima se traži pristup moraju da zadovolje test javnog interesa kako bi se podstakla potreba za otkrivanjem. Takva potreba može da postoji *inter alia*, kada to otkrivanje obezbeđuje transparentnost načina upravljanja javnim poslovima i stvari od interesa za društvo u celini. Javni interes se takođe odnosi na stvari koje pogađaju javnost do te mere da ona legitimno može da se zanima za njih. Ovo obuhvata stvari koje mogu da dovedu do značajne polemike, koja se tiče važnih društvenih pitanja ili se odnosi na pitanja o kojima bi javnost imala interes da bude obavještena.

Činjenica da su tražene informacije spremne i dostupne predstavlja važan kriterijum u ukupnoj oceni o tome da li odbijanje da se pruže informacije može da se smatra uplitanjem u slobodu “primanja i davanja informacija” kako je zaštićena članom 10. Konvencije.

Prevod sufinansiran
od strane Evropske unije

¹ Ovaj dokument predstavlja nepotpun izbor instrumenata SE i relevantne sudske prakse ESLJP. Njegova svrha je da podigne svest o postupanjima ili propustima nacionalnih vlasti koji bi mogli da dovedu do povrede člana 10 Konvencije. Ovaj informativni pregled ne predstavlja pravnu procenu upozorenja i ne treba ga tretirati ili koristiti kao takvog.

Ovaj dokument je preveden na srpski jezik u okviru zajedničkog programa Evropske unije i Saveta Evrope „Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku 2019-2022, i projekta „Sloboda izražavanja i sloboda medija na Kosovu*(JUFREX)“. Izraženi stavovi ne izražavaju nužno mišljenja Evropske unije.

©2021 Savet Evrope. Sva prava zadržana. Licencirano Evropskoj uniji pod uslovima. Nijedan deo ove publikacije ne sme biti preveden, reprodukovano ili prenet, ni u jednom vidu i ni na koji način, elektronskim (CD, internet itd.) ili mehaničkim putem, uključujući fotokopiranje, snimanje ili neki drugi vid skladištenja informacija ili njihovog smeštanja u sisteme za dalje preuzimanje, bez prethodne pismene dozvole Direktorata za komunikacije (F-67075 Strasbourg Cedex ili publishing@coe.int)

* Ovaj naziv ne prejudicira stavove o statusu Kosova i u skladu je sa Rezolucijom 1244 SB UN i savetodavnim mišljenjem MSP

**Odbijanje tela vlasti da daju imena javnih branilaca i broj njihovih imenovanja: kršenje Magyar Helsinki Bizottság protiv Mađarske [GC] - [18030/11](#)
Presuda od 8.11.2016**

Sud je naveo da su te informacije, koje je NVO podnosilac predstavke tražila od policije, bile nužne da bi ona završila studiju o funkcionisanju sistema javnih branilaca, koju ona sprovodi u njenom svojstvu nevladine organizacije za ljudska prava, radi doprinosa raspravi o jednom pitanju od očiglednog javnog interesa. Po mišljenju Suda, odbijanjem podnosiocu predstavke pristup traženim informacijama, domaća tela vlasti su ograničila uživanje slobode primanja i davanja informacija ove NVO, na način koji napada samu suštinu njenih prava po članu 10.

Sud je posebno ustanovio da prava javnih branilaca na zaštitu privatnosti ne bi bila negativno pogođena da je bio odobren zahtev podnosioca predstavke NVO za tim informacijama, zato što, iako se taj zahtev za informacije zapravo odnosio na podatke o ličnosti, on nije uključivao informacije izvan javnog domena.

Sud je takođe zauzeo stav da je mađarski zakon, kako su ga tumačili domaći sudovi, isključio svaku smislenu ocenu prava na slobodu izražavanja podnosioca predstavke NVO, te je smatrao da su, u ovom predmetu, sva ograničenja na predloženo objavljivanje podnosioca predstavke NVO – koje je bilo predviđeno da doprinese raspravi o jednoj stvari od opšteg interesa – morala da budu podvrgnuta maksimalnom preispitivanju.

Najzad, Sud je smatrao da argumenti Vlade nisu bili dovoljni da pokažu da je ometanje na koje je uložena žalba bilo “nužno u jednom demokratskom društvu” i zauzeo stav da, bez obzira na pravo odlučivanja prepušteno tuženoj državi (njenim “poljem slobodne procene”), nije bilo razumnog odnosa srazmernosti između te mere na koju je uložena žalba (odbijanje da se daju imena branilaca *ex officio* i broj puta koliko su bili imenovani da postupaju kao branioci u određenim jurisdikcijama) i legitimnog cilja koji se sledi (zaštite prava ostalih).

Zaključak: kršenje člana 10. Konvencije

Krivična osuda istraživačkog novinara zato što je pribavio, kršeći službenu tajnu, informacije o prethodnim osudama privatnih osoba

**Dammann protiv Švajcarske - [77551/01](#)
Presuda od 25.4.2006.**

U ovom predmetu, Evropski sud je po prvi put zauzeo stav da je prikupljanje informacija bilo bitni pripremni korak u novinarstvu i inherentan, zaštićeni deo slobode štampe.

Relevantne činjenice: Kao reporter za jedne dnevne novine, podnosilac predstavke je odlučio da istraži jednu veliku pljačku koja se dogodila nakon provale u jednu poštu u Cirihi. U okviru te istrage telefonirao je u centralu Javnog tužilaštva. Pošto niko od javnih tužilaca nije bio dostupan, podnosilac predstavke je poslao jednoj administrativnoj pomoćnici listu imena lica koja su bila uhapšena u vezi sa tom pljačkom i zatražio od nje informacije o tome da li su pojedinci u pitanju imali bilo kakve prethodne osude. Nakon uvida u bazu podataka tužilaštva, pomoćnica je poslala faks podnosiocu predstavke koji je sadržao te informacije koje je on tražio. Podnosilac predstavke nije objavio te informacije, niti ih je koristio u bilo koju drugu svrhu. Međutim, očigledno je taj faks pokazao jednom policijskom službeniku, koji je taj incident prijavio tužilaštvu. Onda je pokrenut krivični postupak protiv podnosioca predstavke, koji je optužen za

podsticanje drugog da otkrva službene tajne. Bio je oslobođen u prvom stepenu i osuđen, na žalbu, na krivičnu novčanu kaznu od oko EUR 325. Apelacioni sud je posebno smatrao da je podnosilac predstavke, kao iskusan reporter, morao da zna da je ta pomoćnica bila obavezana na čuvanje profesionalne tajne, da su informacije o onima koji su uključeni u krivični postupak bile poverljive, te da nijedan javni tužilac ne bi pristao da postupi po njegovom zahtevu. Sud je konstatovao da je interes pojedinaca za zaštitu njihovog privatnog života prevagnuo nad svakim javnim interesom, naročito pošto je u toj fazi bilo nemoguće znati

da li će ili neće te osobe u pitanju na kraju biti osuđene za krivična dela za koja su bile osumnjičene.

Evropski sud je smatrao da su podaci koji se odnose na kaznenu evidenciju nekog osumnjičenog zasluživali zaštitu. Međutim, da su informacije mogle da budu pribavljene drugim sredstvima, kao što je uvid u izveštaje o sudskoj praksi ili arhive štampe. Stoga se razlozi na koje su se oslanjale švajcarske vlasti da opravdaju novčano kažnjavanje podnosioca predstavke nisu pokazali "relevantnim i dovoljnim", pošto su podaci u pitanju bili u javnom domenu. Što se tiče argumenta švajcarskih sudova da je podnosilac predstavke trebalo da zna da su informacije koje je tražio bile poverljive, Sud je smatrao da je švajcarska Vlada morala da snosi veliki deo odgovornosti za odavanje tajne koje je počinila pomoćnica u javnom tužilaštvu, naročito pošto je podnosilac predstavke očigledno nije obmanuo, nije joj pretio ili pritiskao da otkrije te željene informacije. Nadalje, nikakva šteta nije počinjena pravima osoba u pitanju. Iako je mogao da postoji neki rizik, u neko određeno vreme, od narušavanja prava drugih osoba, taj rizik je nestao kada je podnosilac predstavke lično odlučio da ne objavljuje informacije u pitanju.

Osim toga, iako ta kazna izrečena podnosiocu predstavke nije bila jako oštra, ono što je bilo važno nije bilo da je on bio osuđen na manju kaznu, nego da je uopšte bio osuđen. Iako ta kazna nije sprečila podnosioca predstavke da se izrazi, njegova osuda je ipak predstavljala neku vrstu cenzure koja je mogla da ga obeshrabri da preduzme istraživanje, inherentno u njegovom poslu, radi pripremanja informisanog novinskog članka o jednoj aktuelnoj temi. Kažnjavajući, kao što je to učinila, korakom koji je preduzet pre objavljivanja, takva osuda je mogla da odvрати novinare od davanja doprinosa javnoj diskusiji o pitanjima koja pogađaju život date zajednice i stoga bi mogla da ometa štampu u njenoj ulozi pružaoca informacija i čuvara javnog interesa (watchdog). Pošto je to tako, osuda podnosioca predstavke nije bila razumno srazmerna sleđenju legitimnog cilja u pitanju, uzimajući u obzir interes jednog demokratskog društva da osigura i čuva slobodu štampe.

Zaključak: kršenje člana 10. Konvencije

Prisilno udaljavanje novinara iz galerije za novinare Parlamenta ih je sprečilo da pribave iz prve ruke i direktno saznanja o događajima koji su se odvijali u Parlamentu

**Selmani i drugi protiv Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije - [67259/14](#)
Presuda od 9.2.2017.**

Podnosioci predstavke su bili novinari koji su izveštavali o parlamentarnoj raspravi kada je izbio nered, koji je provocirala jedna grupa članova Parlamenta, koji je bio povod za intervenciju službe osiguranja. Kada su podnosioci predstavke odbili da postupe po nalogu da isprazne galeriju, bili su prisilno udaljeni.

Ključno pitanje u tom postupku pred Sudom je bilo da li je to ometanje, na koje je uložena žalba, bilo nužno u jednom demokratskom društvu. Taj nered u domu Parlamenta i način na koji su se vlasti pozabavile njime su bile stvari od legitimnog javnog interesa. Stoga su mediji imali zadatak da pruže informacije o tom događaju i javnost je imala pravo da dobije takve informacije.

U toku nereda u domu Parlamenta, podnosioci predstavke su bili pasivni posmatrači koji su jednostavno radili svoj posao i posmatrali te događaje. Oni nisu predstavljali bilo kakvu pretnju javnoj bezbednosti, redu u domu Parlamenta ili na drugi način. Njihovo udaljavanje je za sobom povuklo negativne efekte koji su ih momentalno sprečili da pribave iz prve ruke i direktno saznanja na osnovu njihovog ličnog doživljaja tih događaja koji su se odvijali u Parlamentu. To su bili važni elementi u vršenju novinarskih funkcija podnosilaca predstavke, za koje javnost nije

trebalo da bude uskraćena.

Zaključak: kršenje člana 10. Konvencije

**Odbijanje dopuštanja pristupa obaveštajnim informacijama uprkos obavezujuće odluke kojom se naređuje otkrivanje, Inicijativa mladih za ljudska prava protiv Srbije - [48135/06](#)
Presuda od 25.6.2013.**

Podnosilac predstavke je bila jedna nevladina organizacija koja je pratila primenu prelaznih zakona radi osiguranja poštovanja ljudskih prava, demokratije i vladavine prava. U oktobru 2005, ona je zatražila od srpske obaveštajne agencije da je obavesti o tome koliko je ljudi bilo podvrgnuto elektronskom nadzoru od strane te agencije u 2005. Oslanjajući se na Zakon o slobodi informisanja iz 2004. godine, agencija je to odbila. Podnosilac predstavke (NVO) se žalila Povereniku za informacije, koji je ustanovio da je agencija prekršila zakon i naložio joj da tražene informacije stavi na raspolaganje podnosiocu predstavke u roku od tri dana. Žalba agencije je odbačena. U septembru 2008, agencija je obavestila podnosioca predstavke da ona ne poseduje te tražene informacije.

Prema Evropskom sudu za ljudska prava, kada je neka nevladina organizacija uključena u stvari od javnog interesa, ona igra ulogu čuvara javnog interesa sličnog značaja kao štampa. Stoga su aktivnosti podnosioca predstavke garantovale sličnu zaštitu iz Konvencije onoj koja se pruža štampi. Pošto je podnosilac predstavke (NVO) očigledno bila uključena u legitimno prikupljanje informacija od javnog interesa sa namerom da ih daje javnosti i time doprinese javnoj raspravi, postojalo je narušavanje prava podnosioca predstavke na slobodu izražavanja. Uživanje slobode izražavanja bi moglo da podleže ograničenjima, ali sva takva ograničenja su morala da budu u skladu sa domaćim pravom. Ograničenja koja je nametnula obaveštajna agencija u ovom predmetu nisu ispunjavala taj kriterijum. Mada je obaveštajna agencija konačno odgovorila da ne poseduje te informacije, taj odgovor je bio neverljiv s obzirom na prirodu tih informacija (broj ljudi podvrgnutih elektronskom nadzoru od strane te agencije u 2005.) i inicijalni odgovor te agencije. To uporno odbijanje srpske obaveštajne agencije da postupi po nalogu Poverenika za informacije je stoga bilo nepoštovanje domaćeg prava i bilo je ravno samovolji.

Zaključak: kršenje člana 10. Konvencije

Uporni pokušaji vlasti da izbegnu postupanje po sudskoj odluci koja od njih zahteva da daju neograničen pristup dokumentima o bivšoj Službi državne bezbednosti

**Kenedi protiv Mađarske - [31475/05](#)
Presuda od 26.5.2009.**

Podnosilac predstavke, istoričar, je zatražio od Ministarstva unutrašnjih poslova pristup određenim dokumentima pošto je želeo da objavi jednu studiju o funkcionisanju mađarske Službe državne bezbednosti u 1960-tim godinama. Nakon što je njegov zahtev bio odbijen iz razloga da su ti dokumenti bili klasifikovani kao Državne tajne, podnosilac predstavke je pribavio odluku od jednog regionalnog suda za neograničen pristup nakon što je uspešno pokazao da je to bilo nužno u svrhe njegovog istorijskog istraživanja koje je bilo u toku. Posle neuspeha njegove žalbe Ustavnom sudu, Ministarstvo je ponudilo pristup pod uslovom da podnosilac predstavke potpiše obavezu čuvanja poverljivosti. Podnosilac predstavke je to odbio i pokrenuo je postupak izvršenja u oktobru 2000. Međutim, posle ponovljenih predloga i žalbi sudu Ministarstva iz raznih razloga, podnosiocu predstavke i dalje nije dat neograničen pristup svim dokumentima u pitanju nekih osam i po godina kasnije.

Žalba podnosioca predstavke da je bio sprečen da objavi jednu objektivnu studiju o funkcionisanju Službe državne bezbednosti izvrđavanjem Ministarstva je potpalo pod ispitivanje po članu 10. Podnosilac predstavke je pribavio sudsku odluku koja mu je odobrila pristup tim dokumentima i, mada je nastao spor oko obuhvata tog pristupa, domaći sudovi su u više navrata odlučivali u korist podnosioca predstavke u narednim izvršnim postupcima i novčano kaznili Ministarstvo. U ovim okolnostima, uporno odbijanje tela vlasti da postupe po izvršnim nalogima, što je takođe dovelo do sudske odluke Suda o kršenju uslova "razumnog roka" po članu 6, stavu 1. Konvencije, je bilo u suprotnosti sa domaćim pravom i ravno samovolji. Takva zloupotreba ovlašćenja poverenih vlastima nije mogla da se okarakteriše kao neka mera "propisana zakonom".

Zaključak: kršenje člana 10. Konvencije

Odbijanje pristupa informacijama o neokončanom ustavnom predmetu

Társaság a Szabadságjogokért protiv Mađarske - [37374/05](#)

Presuda od 14.4.2009.

U martu 2004, jedan član Parlamenta i drugi pojedinci su podneli žalbu za preispitivanje ustavnosti amandmana na Krivični zakonik koji su se odnosili na krivična dela vezana za droge. Nekoliko meseci kasnije, podnosilac predstavke, jedna nevladina organizacija, koja se bavi ljudskim pravima, aktivna na polju praktične politike o drogama, zahtevala je pristup uloženoj žalbi. Bez konsultovanja tog člana Parlamenta, Ustavni sud je odbio zahtev podnosioca predstavke objašnjavajući da bi žalbe pred njim mogle da se stave na raspolaganje autsajderima samo uz odobrenje podnosioca žalbe. Kasnije, podnosilac predstavke (NVO) je podnela tužbu u regionalnom sudu za naredbu kojom se zahteva od Ustavnog suda da joj da pristup tom spisu, u skladu sa relevantnim odredbama Zakona o podacima iz 1992. U odluci koju je podržao apelacioni sud, regionalni sudovi su odbacili tužbu podnosioca predstavke nakon što su ustanovili da su zahtevani podaci bili "lični" i stoga im se nije moglo pristupiti bez odobrenja podnosioca žalbe. Zaštita ovakvih podataka nije mogla, po mišljenju sudova, da bude odbačena drugim opravdanim interesima, uključujući i pristupom javnim informacijama.

Evropski sud za ljudska prava je zauzeo stav da je, zbog prirode aktivnosti podnosioca predstavke, koja uključuje parničenje vezano za ljudska prava u oblasti zaštite slobode informisanja, podnosilac predstavke bio "čuvar" javnog interesa, čije su aktivnosti garantovale sličnu zaštitu po Konvenciji onoj koju ona pruža štampi. Sud je dalje zapazio da neki zahtev za apstraktno preispitivanje ustavnosti, posebno kada ga uloži neki član Parlamenta, nesumnjivo predstavlja stvar od javnog interesa. U stvaranju administrativne prepreke i odbijanju da podnosiocu predstavke odobre pristup sadržaju takvog zahteva, (organizaciji) koja se bavila legitimnim prikupljanjem informacija o stvarima od javnog značaja, vlasti su se umešale u pripremnu fazu tog procesa. Osim toga, monopol Ustavnog suda nad informacijama u takvim predmetima je prerastao u neku vrstu cenzure.

Što se tiče merituma, Sud je konstatovao da su te informacije koje je tražio podnosilac predstavke bile spremne i dostupne i nisu zahtevale bilo kakvo prikupljanje bilo kojih podataka od strane Vlade. U takvim okolnostima, države su imale obavezu da ne ometaju tok informacija koje traži podnosilac predstavke. Dalje, nije moglo da se razazna bilo kakvo spominjanje privatnog života tog člana Parlamenta u pitanju u njegovoj žalbi. Bilo bi fatalno po slobodu izražavanja u sferi politike ukoliko bi javne ličnosti mogle da cenzurišu štampu i javnu raspravu u ime njihovih ličnih prava. Konačno, Sud je smatrao da bi prepreke osmišljene da sputavaju pristup informacijama od javnog interesa mogle da obeshrabre one koji rade u medijima ili povezanim oblastima da igraju njihove vitalne uloge "čuvara javnog interesa" i tako pogode njihovu sposobnost da pružaju tačne i pouzdane informacije.

Zaključak: kršenje člana 10. Konvencije

Odbijanje regionalne uprave da obezbedi kopije svojih odluka jednom udruženju koje želi da proučava uticaj prenosa vlasništva nad poljoprivrednim i šumskim zemljištem

**Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung eines wirtschaftlich gesunden land- und forstwirtschaftlichen Grundbesitzes protiv Austrije - [39534/07](#)
Presuda od 28.11.2013.**

Podnosilac predstavke je bio registrovano udruženje čiji su ciljevi bili istraživanje uticaja prenosa vlasništva nad poljoprivrednim i šumskim zemljištem na društvo i davanje mišljenja o relevantnim nacrtima zakonodavstva. U vezi sa tim, u aprilu 2005, ono je tražilo od tirolske Komisije za promet nekretninama, regionalnog tela čije se odobrenje zahtevalo za određene promete poljoprivrednog i šumskog zemljišta, da mu dostavi kopije svih odluka koje je izdala od početka te godine. Ono je prihvatilo da bi mogli da se precrtaju podaci o strankama i ostale osjetljive informacije i ponudilo da nadoknadi troškove koje ovo povlači za sobom. Komisija je to odbila navodeći nedostatak vremena i osoblja. Njenu odluku su podržali domaći sudovi.

Evropski sud je ispitao da li su razlozi koje su dale domaće vlasti za odbijanje zahteva tog udruženja bili "relevantni i dovoljnii" u specifičnim okolnostima ovog predmeta. Tačno je bilo da zahtev za informacije u trenutnom predmetu nije bio ograničen na neki posebni dokument, nego se ticao niza odluka koje su izdate tokom izvesnog perioda vremena. Uz to, ta potreba za anonimiziranjem tih odluka i da se pošalju kopije udruženju bi zahtevala značajne resurse. Ipak, udruženje je prihvatilo da bi podaci o ličnosti morali da budu uklonjeni iz tih odluka i ponudilo je da nadoknadi trošak izrade i slanja traženih kopija. Uz to, bilo je iznenađujuće da nijedna od tih odluka Komisije – javnog tela odgovornog za rešavanje sporova oko "građanskih prava" – nije objavljena, bilo elektronski ili na drugi način.

Ukratko, razlozi na koje su se oslanjala domaća tela vlasti za odbijanje zahteva udruženja za pristup odlukama Komisije su bili "relevantni", ali ne i "dovoljni". Mada nije bilo na Sudu da utvrdi kako je Komisija trebalo da odobri udruženju pristup svojim odlukama, potpuno odbijanje da mu da pristup bilo kojoj od njenih odluka je bilo nesrazmerno i nije moglo da se smatra da je bilo nužno u jednom demokratskom društvu.

Zaključak: kršenje člana 10. Konvencije

OSTALI RELEVANTNI INSTRUMENTI SAVETA EVROPE

Preporuka Rec(2002)2 Komiteta ministara državama članicama o pristupu zvaničnim dokumentima

"Države članice treba da garantuju pravo svakoga da ima pristup, na zahtev, zvaničnim dokumentima koje poseduju javna tela. Ovo načelo treba da se primenjuje bez diskriminacije iz bilo kog razloga, uključujući i iz razloga nacionalnog porekla.

Države članice mogu da ograniče pravo pristupa zvaničnim dokumentima. Ograničenja treba da budu precizno navedena u zakonu, da budu nužna u jednom demokratskom društvu i da budu srazmerna cilju zaštite:

- i. nacionalne bezbednosti, odbrane i međunarodnih odnosa;
- ii. javne bezbednosti;
- iii. sprečavanja, istrage i gonjenja krivičnih aktivnosti;
- iv. privatnosti i drugih legitimnih privatnih interesa;
- v. komercijalnih i drugih ekonomskih interesa, bilo da su privatni ili javni;

- vi. ravnopravnosti stranaka u pogledu sudskih postupaka;
- vii. prirode;
- viii. inspekcije, kontrole i nadzora od strane javnih tela;
- ix. ekonomskih, monetarnih i kursnih praktičnih politika date države;
- x. poverljivosti rasprava u okviru ili između javnih tela u toku interne pripreme nekog predmeta.

Pristup nekom dokumentu može da se odbije ukoliko bi otkrivanje informacija sadržanih u datom zvaničnom dokumentu štetilo ili verovatno štetilo bilo kom od interesa pomenutih u stavu 1, osim ukoliko ne postoji neki preovladavajući javni interes za otkrivanje. ”

Preporuka CM/Rec(2016)4 Komiteta ministara državama članicama o zaštiti novinarstva i bezbednosti novinara i ostalih medijskih aktera (usvojio Komitet ministara 13. aprila 2016. na 1253. sastanku Zamenika ministara)

«Države članice treba da uvedu jedan sveobuhvatni zakonodavni okvir koji omogućava novinarima i ostalim medijskim akterima da delotvorno i bez straha doprinose javnoj raspravi. Takav okvir treba da (...) garantuje pristup javnosti informacijama (...)

Konvencija Saveta Evrope o pristupu zvaničnim dokumentima²

Ova Konvencija je prvi obavezujući međunarodni pravni instrument koji priznaje opšte pravo pristupa zvaničnim dokumentima koje poseduju javna tela. Ona utvrđuje pravo pristupa zvaničnim dokumentima. Ograničenja ovog prava su jedino dopuštena kako bi se zaštitili određeni interesi, kao što su nacionalna bezbednost, odbrana ili privatnost. Ona predviđa minimum standarda koji ima da se primenjuju u obradi zahteva za pristup zvaničnim dokumentima, postupku nadzora i dopunskim merama i ima fleksibilnost koja je potrebna da se omogući nacionalnim zakonima da se oslanjaju na ovaj temelj i obezbede čak i veći pristup zvaničnim dokumentima.

“Član 2. – Pravo na pristup zvaničnim dokumentima

1. Svaka strana će garantovati pravo svakome, bez diskriminacije iz bilo kog razloga, da imaju pristup, na zahtev, zvaničnim dokumentima u posedu javnih vlasti.
2. Svaka strana će preduzeti potrebne mere u njenom domaćem pravu da bi sprovela odredbe za pristup zvaničnim dokumentima navedenim u ovoj Konvenciji.
3. Ove mere će biti preduzete najkasnije u trenutku stupanja na snagu ove Konvencije u odnosu na te strane.

Član 3. – Eventualna ograničenja pristupa zvaničnim dokumentima

1. Svaka strana može da ograniči pravo na pristup zvaničnim dokumentima. Ograničenja će biti precizno navedena u zakonu, biće nužna u jednom demokratskom društvu i biće srazmerna cilju zaštite:
 - a. nacionalne bezbednosti, odbrane i međunarodnih odnosa;
 - b. javne bezbednosti;
 - c. sprečavanja, istrage i gonjenja krivičnih aktivnosti;
 - d. disciplinskih istraga;
 - e. inspekcije, kontrole i nadzora od strane javnih tela;

² Otvorena za potpisivanje 18. juna 2009. Do sada ju je ratifikovalo sedam država članica (Bosna i Hercegovina, Finska, Mađarska, Litvanija, Crna Gora, Norveška i Švedska) i stupiće na snagu prvog dana meseca koji sledi iza isteka tri meseca nakon datuma na koji je deset država članica Saveta Evrope izrazilo svoju saglasnost da budu obavezane Konvencijom.

- f. privatnosti i drugih legitimnih privatnih interesa;
- g. komercijalnih i drugih ekonomskih interesa;
- h. ekonomskih, monetarnih i kursnih praktičnih politika date države;
- i. ravnopravnosti stranaka u sudskim postupcima i delotvornog delovanja sudstva;
- j. životne sredine; ili
- k. rasprava u okviru ili između javnih tela koje se odnose na ispitivanje nekog predmeta.

Države u pitanju mogu, u vreme potpisivanja ili kada deponuju svoj instrument ratifikacije, prihvatanja, odobrenja ili pristupanja, izjavom upućenom na Generalnog sekretara Saveta Evrope, da izjave da će komunikacija sa vladarskom Porodicom i njenom Kućom ili Šefom Države takođe biti uključena među ta moguća ograničenja.

2. Pristup informacijama sadržanim u nekom zvaničnom dokumentu može da se odbije ukoliko bi njihovo otkrivanje štetilo ili verovatno štetilo bilo kom od interesa pomenutih u stavu 1, osim ukoliko ne postoji neki preovladavajući javni interes za otkrivanje.

3. Strane će razmotriti određivanje vremenskih rokova posle kojih se više ne bi primenjivala ograničenja pomenuta u stavu 1.

Član 4. – Zahtevi za pristup zvaničnim dokumentima

1. Podnosilac zahteva za neki zvanični dokument neće biti u obavezi da daje razloge za dobijanje pristupa datom zvaničnom dokumentu.(...)”

Ovaj dokument je preveden na srpski jezik u okviru zajedničkog programa Evropske unije i Saveta Evrope „Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku 2019-2022, i projekta „Sloboda izražavanja i sloboda medija na Kosovu (JUFREX)“. Izraženi stavovi ne izražavaju nužno mišljenja Evropske unije.

